

מכירה
ועבודה

מזכורה יקרה.

דרור אוסלנדר, יפתח בלסקי, עדי ברנדה, פסי גירש, חנה יגר, נגה יודקוביק, ריקי פוך, שחר קורנבליט

אחרי כל מלחמה / מישהו חייב לנקות. / סדר כלשהו / הרי לא יתרחש מעצמו.

[...] **מישהו חייב לגרור קורה / כדי לתמוך בקיר, / להתקין זכוכית בחלון / ולקבע דלת על ציריה.**

זה אינו פוטוגני / ומצריך שנים ארוכות. כל המצלמות נסעו מכבר / למלחמה אחרת [...]

ויסלבה שימבורסקה, סוף והתחלה, תרגום: רפי וייכרט, תל אביב: גוונים, 1996, עמ' 26.

בשורות אלה מציעה ויסלבה שימבורסקה, המשוררת הפולנייה הגדולה, הצעה צנועה למדי ומפוכחת: לנקות אחרי המלחמה הקודמת לקראת המלחמה הבאה. ואמנם, במקומות רבים בעולם מופיעה שוב ושוב אותה תופעה של מלחמה חוזרת ונשנית, כאילו יצאה לחופשה קצרה בלבד ושבה לביקור. גם אנחנו, כאן בישראל, נמנים עם אותן חברות החיות בין מלחמה למלחמה. כל אחת מהן מובילה לטראומה מתמשכת, חושפת את המורכבות של חיינו, מצביעה על היותנו חברה מגוונת ומפוצלת, הנדרשת לחוות יחד את האירועים השנויים במחלוקת במציאות היומיומית. אותן מלחמות אינן קשורות רק למאבקי הישרדות אלא מעוררות תחושה של משמעות קיומית ושל מחויבות חברתית.

כתבות וסיפורי גבורה בעיתונות, סרטי זיכרון, קולנוע בז'אנר מלחמתי, טקסי זיכרון - כל אלו הם חלק בלתי נפרד מהמציאות הישראלית. הם משמשים ככלי להנצחת הנופלים וכאמצעי להבניה מחודשת של סיפור משפחת השכול, כחלק ממהלך שיקומי ותרפויטי. העיסוק האינטנסיבי באירועים אלה הוא תוצר של אלימות רבת שנים, אשר הובילה למותם של אנשים צעירים רבים שחיייהם נגדעו בשיא לבלובם במהלך המלחמות. ההתייחסות למציאות זו מגיעה לשיאה בימים שבין פסח ליום העצמאות- תקופה המעוררת טלטלה רגשית בקרב רבים, לא רק אצל אלו הקשורים במישרין למשפחת השכול. בימים אלה החברה הישראלית נעה בין תחושות של שמחה ועצב, אופוריה וייאוש, לנוכח המחיר הכבד שהיא נדרשת לשלם בעבור זכות קיומה. תקופה זו גם מתאפיינת ברוח של אחדות חברתית עמוקה, להוציא קבוצות ומגזרים מסוימים. דומה כי ימים אלו תורמים להעצמת ההתמודדות עם חוסר האונים מול האובדן, וכי בעקבות המודעות הציבורית הרחבה, המשפחות השכולות זוכות לתמיכה ולליווי באופן מוגבר. כחלק משמעותי מהתמודדותן עם הטראומה, יש חשיבות רבה לעדות שבני המשפחות מוסרים ברבים באשר לאובדן שחוו, לאותו פצע עמוק המסרב להגליד. העיסוק הישיר בחויית הכאב בא לידי

ביטוי במגוון אופנים וייצוגים: מתן משמעות למוות, ביטויים של אמונה דתית, גילויי כעס, אמירות של נחמה ועוד.

התערוכה "מכּוּרה יקרה" עוסקת במלחמה, שכול וזיכרון, וחושפת סממנים של מוות בחברה המצויה במצב תמידי של הישרדות. נושאים אלו מבצבצים בעבודות במישרין או בעקיפין. רוב האמנים המציגים בתערוכה אינם מתייחסים באופן ישיר ואישי לנושאי השכול והמלחמה אלא עוסקים בעולמות חווייתיים הנקשרים באופן כזה או אחר למציאות זו. העבודות מציגות פסיפס של פחדים, מועקות וזעקות אילמות; חלקן מתאפיינות ברוח פואטית וצבעונית ולכאורה משדרות מציאות של שגרה, כמו בכל מקום שפוי בעולם. רק במבט חודר ניתן להבחין כי אי-שם בין הצבעים, הקווים והנופים השקטים משובצים כתמים וחורים שחורים מבשרי רעה.

דרור אוסלנדר עוסק בעבודותיו בחוויותיו האמביוולנטיות כחייל בשירות סדיר. מצד אחד, הוא חש התנגדות למסגרת הצבאית הקשוחה; מצד שני, הוא מגלה הבנה לצורך במסגרת זו, לנוכח המצב הסבוך שבו נתונה החברה שבה הוא חי. ציוריו נוצרים על גבי דיקטים שצבעם הטבעי צהבהב, מדברי ומאובק; מעליהם צפים צללים שחורים, הנראים ספק כחיילים ספק כציפורים, ופה ושם נגלים עצים שדופים במרכז השממה המדברית. בעבודות אחרות נראים מסוקים אפופי עשן וחיילים צועדים לתוך מרחבים אינסופיים. מצעי העבודה של אוסלנדר מכילים שימוש מינימליסטי בציור, אך התוצאה משמעותית וחותכת. לדבריו, הוא החל לעסוק בייצוגי צבא ולוחמה בזמן מלחמת לבנון השנייה, אשר במהלכה הוא נאלץ לעזוב את מקום מגוריו - הקריות - בגלל ירי טילים. באותה עת גברו פחדיו, ועמם החשש לעתיד ילדו שנולד לתוך עולם שבו דבר אינו משתנה והוא נדון למלחמות חוזרות ונשנות. ציוריו הטעונים של אוסלנדר משדרים רגשות של בדידות וחרדה.

^[1] דרור אוסלנדר, "ללא כותרת" 2009, טכניקה מעורבת על קרש חיתוך 29/14 ס"מ

דרור אוסלנדר, "ברושים" 2009, שמן על דלת מטבח 82/41 ס"מ ; בעמוד הסמוך: "ללא כותרת" 2009, שמן על נייר פרמנט 45/30 ס"מ

יפתח בלסקי יוצר בתצלומיו סצנות מסעירות, שבהן האדם ניצב מול הטבע בחוסר אונים משווע. האם הוא נאבק בטבע או באויב סמוי שאינו נראה? ניתן לפרש עבודות אלו במגוון אופנים. בולטות בהן אפיוזדות המתייחסות למצבים בלתי מוסברים ולתקריות המאזכרות מצבי מלחמה. בלסקי מספר כי הוא חי כאדם "המתכוון לאפוקליפסה". הפחד מהלא נודע נובע מן הנודע, ואין צורך בחוזה עתידות דגול כדי להבין שהאיומים והסכנות אינם בגדר דברים שבעלמא. עבודותיו של בלסקי מזכירות במידה מסוימת את הדימויים המופיעים בסרטו של ג'ף ניקולס "סערת רוחות". גיבור הסרט אווז את ילדתו הקטנה בזרועותיו ומפנה את מבטו המבועת אל שמים אפורים, שמהם ניגרות טיפות גשם שמנוניות ומזוהמות. מעל מרחפת להקת זזירים שחורים, היוצרת ענן שחור ומעוות. האימה שאוחזת באב חושפת פה פעור לרווחה הזועק זעקה אילמת. ניקולס מציין כי כתב את התסריט בתקופה שבה הרבה לעסוק בבעיות גלובליות מעוררות חרדה שלאדם אין כל שליטה עליהן. בדומה לכך, נראה כי גם בלסקי מוצא פורקן לחששותיו מפני קטסטרופות אפשריות באמצעות עיסוקיו האמנותיים. הוא יוצר את תצלומיו בשטחים מוגדרים שבהם חחר לעבוד, בונה מלכודות וחופר שוחות ומחסות להסתתר בהם, ומשמש גם כשחקן ראשי בהתרחשות. צילומיו מתקיימים באזור מגוריו, רמת הגולן - מקום שידע קרבות עקובים מדם.

חנה יגר מתמקדת בציוריה בדמות האנושית המחפשת מרגוע. דמויותיה חסרות הפנים נאנקות תחת עול המציאות. מבין העבודות ניתן לציין את העבודה שבה נראה איש במדים המתדפק על דלת ובשורה בפיו. בעבודה אחרת מופיעות שלוש דמויות האוטמות את פניהן ברגע שאחרי - אחרי המלחמה, אחרי הבשורה, אחרי המוות. רגעי הפחד הטעונים המתוארים בעבודותיה של יגר עשויים להעלות על הדעת את הלך הרוח המאפיין את תיאוריה של וירג'יניה וולף, בהתייחסותה למאורעות מימי מלחמת העולם הראשונה: **"בעוד הבית נם וישן לו, עלו בהמשך הקיץ צלילים מאיימים, כמו מהלומות פטישים הנופלות קצובות, מעומעמות, על לבד, שהוסיפו ורופפו בועזועיהן החוזרים ונשנים את הצעיף וסדקו עוד את ספלי התה [...]** כאילו איזה קול כביר צורח מרוב ייסוריו [...] כשהוורדים בקהו והאור הטיל

בבהירות את צורתו על הקיר, היה נדמה שצונחת אל תוך הדממה הזאת האדישות הזאת, השלמות הזאת, הלמות חפץ נופל...". בדומה לתיאורים אלו, יגר מתייחסת לפרטי המציאות היומיומית הנטענים במשמעות. לטענתה, הכול נמצא כאן ועכשיו, בסביבה הקרובה והמוכרת שהפכה לכה מובנת מאליה, עד כי היא לכאורה אינה ראויה לפעמים למבט שני, ודאי לא להתייחסות בציור. יגר מציירת ומקפיאה רגעים נטולי הדר אך בעלי חשיבות בעיניה וחותרת לתאר את החיים הרוחשים בהם.

ריקי פוך מתייחסת בעבודותיה אל מושג המזכרת ונאחזת בזיכרונות חמקמקים. הזיכרון יכול לשמש כקופסה שבה מאוחסנים חפצים שניתן לשלוף אותם בזמן הרצוי. לעתים המנעול נתקע ואין כל אפשרות לשלוף את התוכן המאופסן. לעתים נוצר בלבול או ערבוב של דברים. הקופסה גם עלולה להיעלם או להישבר, וכך נמחק כל הזיכרון. כאשר הוא נעלם, או כאשר לא היינו עדים להתרחשות, ניתן להמציא זיכרון חלופי ולהחיותו מחדש מתוך שבריו. זיכרון מחדש כזה נוטה להיות מתעתע וחמקמק. נראה כי עבודותיה של פוך נוצרו כך, מתוך תעתועי הזיכרונות, והן מלוות בתחושה של חשש וחרדה. אחת העבודות, "בשר תותחים", כלולה בהצבה העוסקת בסיפור נפילתו של קיבוץ ניצנים במלחמת העצמאות. הורי האמנית, שהיו חברי הקיבוץ, איבדו רבים מחבריהם, ואביה נפל בשבי המצרי. עבודות אחרות עוסקות בכלי נשק: "חגורת נפץ של כרית", "רובה", "קיר הדמעות", וכן דימוי של זר עשוי נצנצים. הרובה והנזר נראים לכאורה כמשחקי ילדים תמימים. הרובה עטוף תחרה לבנה, וכך גם חגורת הנפץ והכרית, שעליה מונחת חגורה ממולכדת עשויה נייר. עבודות אלה מייצגות כלי נשק משחיתים, ההופכים ביד אמן לכלי משחק נעימים למראה, חפים מכל פשע, מוגשים לצופה בעטיפה לבנה, המסמלת רכות בתולית וצחורה. באופן זה מצליחה פוך בכוח היצירה להוציא את העוקץ, את ההרסנות, מכלי המשחית. ביצירה נוספת, "קיר הדמעות", בנתה האמנית מיצב המורכב מדימויים של דמעות רבות שהוכנו מסלוטייפ. כל דמעה הפכה למיכל, הטומן בחובו אובייקטים שונים: תצלומי משפחה, מילים, כלי נשק, סירה, חתול שחור ועוד. הדימויים, המסמלים קטעי דברים ואירועים מן העבר, נצברו לתוך קופסה של זיכרונות חמקמקים.

ריקי פוך, רובה 2005, פלסטיק, 60/23 ס"מ

 בעמוד הבא: **יפתח בלסקי**, ללא כותרת (מגהרה) 2011, 80/100 ס"מ ; ללא כותרת (מחסה 2) 2011, 60/80 ס"מ, הדפסת פיגמנט על נייר ארכיבי

וירג'יניה וולף, אל המגדלור, תרגום: ליה נירגד, תל אביב: פן הוצאה לאור וידיעות ספרים, 2009, עמ' 146.

חנה יגור, ללא כותרת 2009, שמן על בד, 50/60 ס"מ

חנה יגור, ללא כותרת 2009, שמן על פח, 60/60 ס"מ ; ללא כותרת 2008, שמן על בד, 100/100 ס"מ

נגה יודקוביק עיצוני, מתוך הסדרה: פרחי יום הזיכרון 2011, טכניקה מעורבת, 70/100 ס"מ

נגה יודקוביק עיצוני עוסקת ברישום ובפיסול בטכניקה מעורבת. היא יוצרת פסלים ואובייקטים בעיבוד מוקפד ובצמצום צורני המתאפיינ בקווים מינימליסטיים ממגוון חומרים כגון בדים, קרטון ביצוע, פסי גומי ועוד. לצופה בהם אין כל אפשרות לדעת מה הם מכילים פרט למעטה החיצוני העוטף אותם. האובייקטים הסופיים מתוחכמים וניתן לפרשם באופנים רבים. האמנית מספרת כי בתהליך היצירה מתקיים דיאלוג מתמיד בין האובייקט ובין הרישום, כשני דברים שווי ערך, כאשר האחד מוביל את השני ולהפך. לעתים האובייקטים משמשים כמכחולים המטביעים את חותמם על הנייר. עבודותיה של יודקוביק עיצוני מתאפיינות בממד סיפורי ובממד תיאורי, הקשור לדגם חוזר על עצמו, למשל של זרי הדפנה, זרי האבלות וזרי הניצחון; לצד זאת, קיים בהם ממד מופשט בלתי ניתן לפירוש חד-משמעי. בתערוכה מוצגים רישומים של "פרחי יום הזיכרון". אין אלו פרחים קונבנציונליים אלא צורות המכילות קווים ניצבים ואופקיים, הנקשרים לצורה של עיגול. את צדי העיגול מעטרים קשרים נפחיים, המרמזים על ניצן של פרח העומד לבקוע ולפרוח בכל רגע. בתולדות האמנות לפרחים יוחסו תמיד משמעויות אלגוריות רבות-משמעות. כך, למשל, בציורי ה"ממנטו מורי" של הציירים ההולנדיים מן המאה השבע-עשרה ייצגו הפרחים מצבים נפשיים שונים ומלנכוליה. באמנות הישראלית הפכו הפרחים לסמל של הלך הרוח הציבורי בעקבות מלחמת תש"ח. לפרחים ניתנו שמות סמליים כגון "פרחי דם המכבים" ו"פרחי האש", כשיקוף של מציאות חברתית-פוליטית. לצד רישומי הפרחים מוצג בתערוכה האובייקט "צווארון שחור"- דימוי דחוס וטעון המשדר תחושה של ריק והיעדר גוף ומעלה על הדעת את טקסי האבלות במסורת היהודית, שבהם האבל קורע קריעה סמלית בחולצתו. יודקוביק עיצוני, בת למשפחה שכולה, עוסקת בסוגיית השכול כחלק מחייה האישיים, בניסיון לעבד את חוויותיה ולשמר זיכרון מעורפל וחמקמק שאותו חוותה כילדה.

עדי ברנדה מספר כי העיסוק בשכול הוא אתגר גדול עבורו, וכלשונו: "זהו אתגר ויזואלי, אישי ואינטלקטואלי. מעניין אותי לדעת ולדבר על העבר, על האין, באופן שירתק אותי, שלא ייתן לי מנוח, יפעיל אותי ולאחר מכן את הצופה". הסדרה Two Weeks Later צולמה כשבועיים לאחר יום הזיכרון. בתיאום עם היחידה להנצחת החייל במשרד הביטחון, ברנדה אסף מספר זָרים במצב של קמילה מבית העלמין הצבאי בגבעת שאול בתל אביב. הזָרים צולמו בתנאי מעבדה בסטודיו. זוהי פעולה מעניינת באופן שמתקיים בה מהלך של תרגום, של מעבר מצורה אחת לאחרת. ברנדה מעביר את הזר מצורתו המעוגלת, המסמלת שלמות, מחזוריות של חיים בטבע, יופי, לבלוב ואופטימיות, אל מציאות של שכול ויגון. הזרים שצולמו הם אנונימיים, ללא כל שייכות מוגדרת, פרט לעובדה שנלקחו מבית עלמין צבאי. לעומת הזר של ריקי פוך, שעבר מהלך של הזרה באמצעות השימוש בנצנצים, הזָרים של ברנדה עברו הזרה בעצם היותם נבולים ובהעברתם ממקום למקום. למרות השוני בין עבודותיהם של שני האמנים, קיים ביניהם מכנה משותף, בעצם שינוי צורתו של הזָר המציין שכול.

שחר קורנבליט עוסק בעבודותיו בעיקר בנפש האדם. הוא מתעניין בהתנהלות האנושית ומנסה להגיב אליה מתוך התבוננות של עין יוצרת, הצובעת את החיים במגוון רחב של צבעים - בשמחה, בעצב, בחרדות, בתשוקות ועוד. בהתבוננתו המעמיקה קורנבליט בוחן את החברה הישראלית ואת ערכיה ומוסריותה. בסדרותיו המצוירות משתקפת תחושה של חרדה קיומית, המעלה על הדעת את התחושות האפוקליפטיות המצטיירות בעבודותיהם של דרור אוסלנדר ויפתח בלסקי. קורנבליט מבטא את תחושותיו בקול רם ומדבר על רצונו להתריע מפני הסכנות המדאיגות. בחלק התחתון של עבודותיו השחורות, חדות הקו, ניתן להבחין במילים (או בחלקי מילים) המרמזות על הלך רוח קשה של מחברן,

גגה יודקוביץ עצינוי, מתוך הסדרה: פרחי יום הזיכרון, 2011, טכניקה מעורבת, 70/100 ס"מ
בעמוד הסמוך: טכניקה מעורבת, 75/70 ס"מ

ולעתים קשה לעקוב אחריהן, שכן הם מטושטשות. קורנבליט משרטט את רחשי לבו באמצעות ציפורניו וידיו, ובחלק מן העבודות נעזר במכשיר חד לשם חריטת ציוריו. ציורים אלו מכילים חורים פעורים, המזכירים עצים וצמחים או מעין נקבים בגוף. עבודות מסדרה אחרת מתארות נופים אקספרסיביים שנצבעו בשמן תעשייתי. בין הקווים והכתמים מופיעים עורבים ומטוסי קרב, שעליהם חרוטים צלבים ומגני דוד. מזנבותיהם של הדימויים משתרכים שובלי אש, המעידים על שדה קרב. על פני האדמה ניתן להבחין בנוצות, המזכירות גם עצי ברוש - דימוי המופיע גם בציורי הדיקט של אוסלנדר. באותה רוח יוצר קורנבליט שני קולאז'ים המורכבים מהדבקה של ציורי מאסטרס יפניים ומעוטרים בכתוביות יפניות. הרקע נצבע בצהוב עז תחום בפס אדום, המשלים את הרמוניית הצבעים. למרות יופיים, המבע הכללי של הציורים אינו מבשר טובות, ודומה כי נוכחת בהם אווירת נכאים הצורבת את עינו של המתבונן.

פסי גירש מתייחסת גם היא בעבודותיה למפגש החיים והמוות, ובמסגרת זו ממציאה סצנות פרועות ומביימת אותן. עבודותיה, המצטיינות במינימליזם צנוע, מצולמות בשחור לבן. תצלומיה פשוטים, ישירים וגדושים בסמליות ישראלית עכשווית. היא עוסקת, בין היתר, במוטיבים הקשורים להקרבה ולעקדה. מבין הסמלים הבולטים בעבודותיה ניתן לציין מצבות, עצי ברוש, דמויות אנושיות, דימויים של חיות ועוד. בתצלום "מחנה צבאי נטוש", נגלית קומפוזיציה מוקפדת של אבנים לבנות ושל דמות שכובה בתנוחה של "הגשת צוואר", כרמז לעקידה - כאמור, מוטיב חוזר ונשנה בעבודותיה של האמנית. בעבודה אחרת, "על הבמה בתל-גזר", נפרס לנגד עינינו שדה קוצני בצבעי שחור אפור, ובו פזורות אבנים אחדות ומצבה אחת. על הגב שכובה דמות בלתי מזוהה. התצלום "סוף העולם" מתאר סצנה סוריאליסטית בלתי מובנת ובלתי נתפסת. הסצנה צולמה בשדה פתוח, שבמרכזו תלולית גבוהה וצרה. מעל לתלולית מופיעה דמות

שכובה על גבה, כאשר רגליה, ראשה וידיה משתרגים בשורשי האדמה. במרכזו של התצלום נראה כלב - חברו הנאמן של האדם - בודד ומשוטט. ניתן לציין כי גישתה מלאת החמלה של האמנית לבעלי חיים תופסת מקום מרכזי בחייה וביצירתה.

הדגש הניתן לחיות ביצירתה של גירש, מעלה על הדעת את שירה של ויסלבה שימבורסקה **"תקרית"**, שבו מתואר בחמלה ציד של אנטילופה על ידי לביאה. המשוררת אינה כואבת רק את כאבה של החיה הניצודה אלא גם כאבה של זו הצדה אותה, שהרי הקורבן והתליין מתחלפים זה בזה במהלך הזמן: **"פתאום דבר מה משבש את המנוחה./ שני יצורים תאבי חיים פורצים בריצה./ זו אנטילופה כבריחת פתע,/ ואחריה לביאה מתנשפת ורעבה. [...]** על השאלה מי אשם, מאום זולת שתיקה [...]. לא אשמים השמים,/ לא אשמה האדמה המזינה,/ לא אשם הזמן". באשר לאדם, שימבורסקה טוענת כי אין הצדקה לזוועות שהוא מבצע, כיוון שהוא ניחן בבינה ובכוח - תכונות החסרות לחיות ומנוצלות על פי רוב לרע.

דומה כי דבריה של שימבורסקה עשויים לסכם את תמצית הדברים שבהם עוסקת התערוכה. שמונת האמנים המוצגים בה רואים בראייה מפוכחת את פגעי החברה ומתייחסים בציור, בפיסול ובצילום לחידלון, לאובדן ולעוולות האנושיות. דבריהם נאמרים ללא זעם ותוקפנות אלא ברוח של הבנה לחולשותיו ולפגמיו של האדם. הם מציעים בעקיפין לתת ערך לרגע קטן וחולף שיש לו עבר מפואר, שכן הרגעים הקטנים חשובים ושווי ערך לאירוע גדול. באשר למוות - הנושא שבו מדובר רבות - ברור כי הוא ינצח בסופו של דבר, אך בכל רגע שבו מתאפשר לחיות - הניצחון הוא לאדם.

אורה קראוס - אוצרת

^[1] ויסלבה שימבורסקה, נקודותיים, תרגום: רפי וייכרט, תל אביב: הוצאת קשב לשירה, 2009, עמ' 46.

^[2] ריקי פוך, חגורת נפץ על כרית 2005, נייר, חוטי ברזל ובד תחרה, 50/50 ס"מ

בעמוד הבא: שחר קורנבליט, ללא כותרת 2011, שמן על בד, 40/35 ס"מ ; ללא כותרת 2011, שמן ואש על נייר, 70/100 ס"מ

עדי ברנדה, 2007 Two Weeks Later 1 ; 2007 Two Weeks Later 2 ; 2007 Two Weeks Later 3 ; לאה גולדברג 2007, הדפסות צבע, 80/80 ס"מ

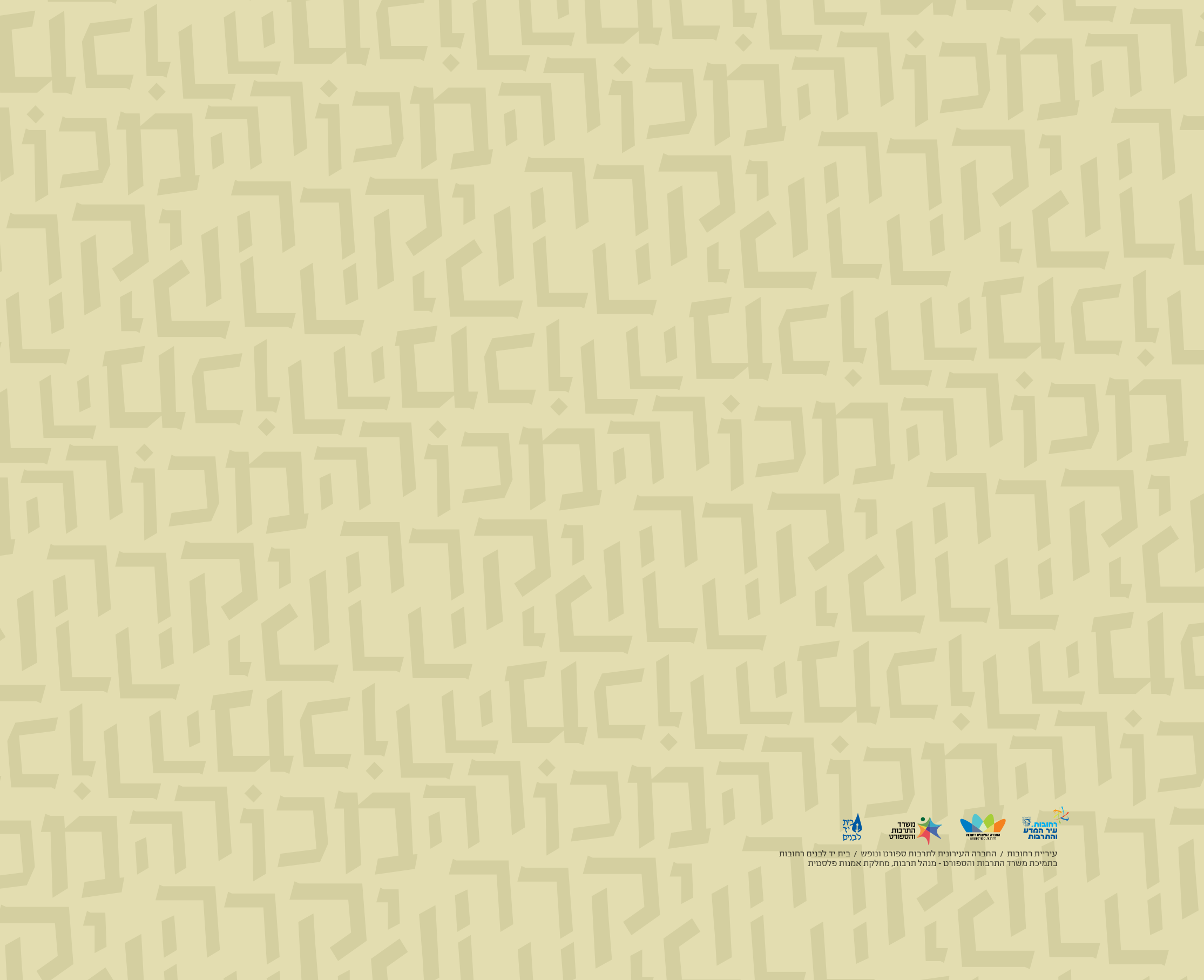

פסי גירש, סוף העולם, 1993, הדפס כסף, 65/98 ס"מ ; על הבמה בתל גזר, 1989, הדפס כסף, 65/98 ס"מ

פסי גירש, מחנה צבאי נטוש, 1989, הדפס כסף, 65/98 ס"מ

עיריית רחובות / החברה העירונית לתרבות ספורט ונופש / בית יד לבנים רחובות
בתיכית משרד התרבות והספורט - מנהל תרבות, מחלקת אמנות פלסטית

שחר קורנבליט, היכן היא: (ראש אמא) 2011, טכניקה מעורבת, 35/36 ס"מ

הגלריה העירונית לאמנות
מרכז התרבות עש.מ. סמילנסקי, רחובות

עריכה לשונית: ירון דוד
עיצוב והפקה: דן שחם עיצוב גרפי
אוצרת ומנהלת הגלריה: אורה קראוס
artora@rehovot.muni.il